

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2021-06-27L
Rīgā

2021.gada 28.jūnijā

Nr. 6-6/31

[personai L]

Rīgas domei
riga@riga.lv

Zināšanai: **Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijai**
pasts@varam.gov.lv

*Par atkritumu stāvvadu slēgšanu
daudzstāvu dzīvojamās mājās Rīgā*

Tiesībsargs ir izskatījis 2021.gada 25.janvārī ierosināto pārbaudes lietu Nr.2021-06-27L. Minētā pārbaudes lieta tika ierosināta, pamatojoties uz [personas L] (turpmāk – Iesniedzējs) 2020.gada 24.decembra iesniegumu, kas Tiesībsarga birojā reģistrēts 2020.gada 28.decembrī ar Nr.6-1/925, par Rīgas domes 2019.gada 29.novembra saistošo noteikumu Nr.87 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā” (turpmāk – Rīgas domes saistošie noteikumi Nr.87) 38.punkta iespējamu neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105.pantā noteiktajām tiesībām uz īpašumu.

Izvērtējot pārbaudes lietas Nr.2021-06-27L faktiskos un tiesiskos apstākļus, tiesībsargs sniedz šādu atzinumu, norādot turpmāko.

I. Faktiskie un tiesiskie apstākļi

1. Iesniedzējs uzskata, ka Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts ierobežo Dzīvokļa īpašuma likumā noteiktās dzīvokļu īpašnieku tiesības izlemt jautājumus, kas attiecas uz kopīpašumā esošo daļu un ierobežo dzīvokļu īpašnieku Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības uz īpašumu. Dzīvokļa īpašuma likumā esot noteikts, ka rīkoties ar mājas kopīpašumu drīkst tikai ar dzīvokļu īpašnieku vairākuma

lēmumu. Vienlaikus Iesniedzējs uzsver, ka dzīvokļu īpašniekiem, kuri iegādājās dzīvokļus daudzstāvu mājā Rīgā, Lielirbes ielā [...], atkritumu stāvvada esamība ir bijis viens no kritērijiem dzīvokļa īpašuma izvēlei un iegādei.

Jāatzīmē, ka pārbaudes lietas Nr.2021-06-27L izskatīšanas laikā tiesībsargs saņēma vairāku citu fizisku un juridisku personu sūdzības (kopā četras) par Rīgas pašvaldības rīcību sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā, proti, par atkritumu stāvvadu slēgšanu daudzstāvu dzīvojamās mājās Rīgā.

2. Satversmes 105.pants noteic: *“Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību”*.

3. Pamatojoties uz Dzīvokļa īpašuma likuma 16.panta pirmo daļu, *“Dzīvokļu īpašnieku kopība ir tiesīga izlemt ikvienu jautājumu, kas attiecas uz kopīpašumā esošo daļu. Dzīvokļu īpašnieku kopība, noslēdzot attiecīgu līgumu, var pilnvarot citu personu izlemt kopības kompetencē esošu jautājumu, izņemot šā panta otrajā daļā minētos jautājumus”*. Dzīvokļa īpašuma likuma 16.panta otrās daļas 2.punkts un 5.punkts noteic, ka *“Vienīgi dzīvokļu īpašnieku kopība ir tiesīga pieņemt lēmumu par:*

2) kopīpašumā esošās daļas lietošanas kārtības noteikšanu dzīvokļu īpašnieku starpā;

5) lietošanas tiesību aprobežojumu noteikšanu, ievērojot normatīvo aktu prasības, tai skaitā attiecībā uz ūdensapgādes, kanalizācijas, publisko elektronisko sakaru tīklu, siltumenerģijas, elektroenerģijas un gāzes apgādes iekārtu un ietaišu ierīkošanu, būvniecību vai pārvietošanu”.

Atbilstoši Dzīvokļa īpašuma likuma 17.panta 7¹.daļai, lai pieņemtu lēmumu par kopīpašumā esošās daļas lietošanas kārtības noteikšanu dzīvokļu īpašnieku starpā, nepieciešams, lai “par” nobalso dzīvokļu īpašnieki, kuri pārstāv vismaz trīs ceturtdaļas no visiem dzīvokļu īpašumiem. Savukārt no Dzīvokļa īpašuma 16.panta trešās daļas izriet, ka, lēmumu par lietošanas tiesību aprobežojumu noteikšanu var pieņemt, ja “par” balsojuši dzīvokļu īpašnieki, kas pārstāv vairāk nekā pusi no dzīvojamā mājā esošajiem dzīvokļu īpašumiem.

4. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punkts pašvaldībām uzliek pienākumu izdot saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, nosakot šīs teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu savākšanai, arī minimālajam sadzīves atkritumu savākšanas biežumam, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai un uzglabāšanai, prasības liela izmēra atkritumu, sadzīvē radušos bīstamo atkritumu un mājstāvēniecībās radīto būvniecības atkritumu apsaimniekošanai, un kārtību, kādā veicami maksājumi par atkritumu apsaimniekošanu.

Pamatojoties uz Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu, tika izdoti Rīgas domes saistošie noteikumi Nr.87, kuru 38.punkts noteic: *“Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekotājs sadarbībā ar dzīvokļa īpašuma īpašniekiem par saviem līdzekļiem līdz 2021.gada 1.janvārim slēdz atkritumu*

stāvvadus, nodrošinot atkritumu konteineru uzstādīšanu. Izraugoties atkritumu konteineru uzstādīšanas vietu, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekotājs un dzīvokļa īpašuma īpašnieki ņem vērā šo saistošo noteikumu nosacījumus un nodrošina, ka atkritumu savākšana un izvešana, kā arī piekļuve atkritumu konteineriem atbildīs šajos saistošajos noteikumos izvirzītajām prasībām. Ja daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekotājs un dzīvokļa īpašuma īpašnieki nespēj patstāvīgi rast risinājumu atkritumu savākšanas konteineru uzstādīšanas vietas nodrošināšanai, minētajām personām ir tiesības vērsties Rīgas domes Mājokļu un vides departamentā, lūdzot rast risinājumu attiecīgajai situācijai. Atkritumu apsaimniekotājs nav atbildīgs par atkritumu konteineru uzstādīšanas vietu ierādīšanu”.

5. Rīgas domes Mājokļu un vides departaments uzsvēra¹, ka saskaņā ar spēkā esošajām saistošajām Eiropas Savienības direktīvām 2018/851/ES² un 2018/850/ES³ un direktīvu grozījumiem Latvijai, tāpat kā citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, ir noteikti mērķi, lai samazinātu atkritumu daudzumu un veicinātu atkritumu šķirošanu. Lai sasniegtu noteiktos mērķus, Vides aizsardzības un reģionālā ministrija ir izstrādājusi un Ministru kabinets ir apstiprinājis Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028.gadam⁴, kurā ir noteikti vairāki mērķi: līdz 2025.gadam - atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55 % pēc masas; līdz 2030.gadam - atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 60 % pēc masas; līdz 2035.gadam - atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 65 % pēc masas; līdz 2021.gada 31.decembrim nodrošināt, ka bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem; izveidot dalītas savākšanas sistēmas vismaz papīram, metālam, plastmasai un stiklam un līdz 2025.gada 1.janvārim – tekstilmateriāliem; līdz 2035.gadam nodrošināt, ka poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10 % no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks.

Rīgas pilsētas pašvaldība ir lielākā pašvaldība valstī, kur tiek saražots vislielākais sadzīves atkritumu apjoms. Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra sagatavotā pārskata datiem (atkritumu statistikas apkopojums par 2019.gadu) no valstī kopā no mājsaimniecībām savāktajām 840942.11 tonnām sadzīves atkritumu ~40 % ir savākti Rīgas pilsētas teritorijā. Rīgā lielākā iedzīvotāju daļa (~85-90%) dzīvo mazdzīvokļu un daudzdzīvokļu mājās, kurās tiek saražots lielākais sadzīves atkritumu apjoms Rīgas pilsētā. Vairumā no šīm mājām nenotiek pietiekama atkritumu šķirošana tajās esošo atkritumu stāvvadu dēļ.

¹ Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta 2021.gada 8.marta vēstule Nr.DMV-21-1088-nd.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/851 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem; pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851>

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/850 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem; pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0850>

⁴ Ministru kabineta 2021.gada 22.janvāra rīkojums Nr.45 “Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam”; pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-planu-20212028-gadam>

Lai mainītu atkritumu apsaimniekošanas kārtību, novērstu atkritumu rašanos, nodrošinot radīto atkritumu dalītu savākšanu un reģenerāciju, kā arī veicinātu dabas resursu efektīvu izmantošanu un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu, tika pieņemti Rīgas domes saistošie noteikumi Nr.87. Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta ieskatā Rīgas domes saistošie noteikumi Nr.87 veicina atkritumu šķirošanu – nosaka mazāka izmēra atkritumu konteineri, retākas izvešanas, ja atkritumu radītājs iekļaujas dalītās atkritumu savākšanas sistēmā, bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītās vākšanas iespējas, kā arī stāvvadu aizliegšanu, aizsargājot vidi, cilvēku dzīvību un veselību. Proti, Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 pamatmērķis ir veicināt dalīto atkritumu vākšanu, lai samazinātu nešķirotu atkritumu apjomu un līdz ar to arī noglabājamo atkritumu apjomu.

Rīgas domes Mājokļu un vides departaments uzsvēra, ka mājās, kur iedzīvotāju ērtībām savulaik ir izbūvēts atkritumu stāvvads, tas tiek izmantots kā galvenais atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objekts. Pat uzstādot dalīti vāktu atkritumu konteinerus, tie tiek izmantoti maz, jo visi atkritumi, tai skaitā arī dalīti vācamie, caur stāvvadiem nonāk nešķirotu atkritumu konteineros. Līdz šim novērots, ka mājās, kurās ir atkritumu stāvvadi, namu apsaimniekotāji un iedzīvotāji neizrāda interesi teritorijā izvietot dalīto atkritumu konteinerus, tādēļ rodas ļoti liels daudzums nešķirotu atkritumu, kas nodara kaitējumu videi, kavē Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028 noteikto mērķu sasniegšanu, kā arī rada iedzīvotājiem lielākus izdevumus atkritumu apsaimniekošanā.

Rīgas domes Mājokļu un vides departaments atzīmēja, ka Rīgas pilsētas pašvaldībā tika saņemtas vairākas iedzīvotāju sūdzības par atkritumu stāvvadu neatbilstību higiēnas prasībām, to nekopšanu atbilstoši normatīvo aktīvu prasībām, karstajā laikā radot smakas, lielu troksni izmetot atkritumus.

Nemot vērā minēto, Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.87 esot iekļauta norma par atkritumu stāvvadu izmantošanas liegumu, tos slēdzot līdz 2021.gada 1.janvārim.

6. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) uzsver⁵, ka, pamatojoties uz Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5.pantu, viens no pašvaldības uzdevumiem, organizējot, plānojot un veicot atkritumu apsaimniekošanu, ir samazināt radīto atkritumu daudzumu (apjomu) un bīstamību. VARAM uzskata, ka, ierobežojot atkritumu stāvvadu izmantošanu kā atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu, tiks veicināta atkritumu dalīta vākšana un nešķirotu sadzīves atkritumu samazināšana.

VARAM ieskatā Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts paredz, ka, lai slēgtu atkritumu stāvvadus, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekotājam ir jāsadarbojas ar dzīvokļa īpašuma īpašniekiem, un bez dzīvokļu īpašnieku vairākuma piekrišanas stāvvadus slēgt nav atļauts, līdz ar to Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts nav pretrunā augstāka juridiskā spēka tiesību normām, proti, Dzīvokļa īpašuma likumam.

⁵ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2020.gada 1.oktobra vēstule Nr.1-17/8736 "Par atkritumu stāvvadu slēgšanu".

7. Ekonomikas ministrijas ieskatā⁶ Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 pretruna ar Dzīvokļa īpašuma likumu ir risināma caur ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijas principu, tādējādi piemērojams Dzīvokļa īpašuma likums. Minētie noteikumi izdoti uz Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punkta pamata. Līdz ar to secināms, ka situācijā, kurā pastāv varbūtība, ka Atkritumu apsaimniekošanas likumā ir noteikts pārāk plašs deleģējums kādai zemākai institūcijai lemt par šādiem jautājumiem, noved pie tā, ka ir problemātiski nošķirt, kura no tiesību normām attiecīgajā situācijā prevalē, t.i., vai minētajā gadījumā par speciālo tiesību normu būtu uzskatāma Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punkts vai Dzīvokļa īpašuma likuma 16.panta otrās daļas 2. un 5.punkts.

Ekonomikas ministrija atzīmē, ka, aplūkojot Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu redzams, ka tas nenosaka kādu imperatīvu (speciālu) pienākumu slēgt atkritumu stāvvadus, tādējādi nekonkretizējot rīcību attiecībā uz atkritumu šķirošanu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās. Atkritumu apsaimniekošanas likumā ietvertais deleģējums pašvaldībai attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu un no tā izrietošajām prasībām no vienas puses dod pašvaldībai rīcības brīvību atkritumu apsaimniekošanas jomā, nosakot attiecīgas prasības un kārtību saistošajos noteikumos. Taču no otrās puses jāaplūko iespējamā tiesību normu kolīzija starp Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu un Dzīvokļa īpašuma likuma 16.panta otrās daļas 2. un 5.punktu, ņemot vērā, ka pašvaldībai ir rīcības brīvība noteikt atkritumu apsaimniekošanas kārtību savā administratīvajā teritorijā, vienlaikus tikai dzīvokļu īpašnieki ir tiesīgi izlemt jautājumus, kas saistīti ar kopīpašumu.

Tiesību doktrīnā šāds jautājums tiek aplūkots tādējādi, ka problēmu rada dažkārt pārāk plašais konkretizācijas deleģējums, respektīvi, vai vispār ir iespējams tas, ka konkrēta zemāka institūcija (pašvaldība) nosaka šādus jautājumus (pienākumu aizmetināt atkritumu stāvvadus, kas ir dzīvokļu īpašnieku kopīpašums).⁷

Ja nepastāvētu šāds deleģējums un prasības attiecībā uz atkritumu stāvvadiem tiktu noteiktas likuma līmenī, tad Ekonomikas ministrijas ieskatā tiktu nodrošināta normatīvo aktu saskaņošana, tiesību normas tiktu izsvērtas un salāgotas arī no citu institūciju puses saskaņošanas procesa gaitā. Situācijā, kad pašvaldībai ir dots šāds plašs deleģējums no likuma puses, tas noved pie tā, ka likuma pieņemšanas gaitā nav bijusi paredzama iespējamā tiesību normu pretruna, savukārt pašvaldību saistošos noteikumus apstiprina vienīgi VARAM.

Ņemot vērā to, ka Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punkta mērķis ir vērsts uz atkritumu apsaimniekošanu, tomēr likuma līmenī nekonkretizējot rīcību attiecībā uz atkritumu stāvvadiem (šo jautājumu atstājot pašvaldību pārziņā, nosakot, iespējams, pārāk plašu deleģējumu zemākai institūcijai) Ekonomikas ministrijas ieskatā, ir jāievēro Dzīvokļa īpašuma likumā noteiktās dzīvokļu īpašnieku kopības ekskluzīvās tiesības izlemt jautājumus, kas attiecas uz to kopīpašumu.

⁶ Ekonomikas ministrijas 2021.gada 21.maija vēstule Nr.3.3-6/2021/4076N "Par viedokļa sniegšanu".

⁷ Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā: Rakstu krājums/Dr.habil.iur., profesora Edgara Melņiņa zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 106.lpp.

II. Tiesībsarga vērtējums

8. Satversmes 105.pants līdzīgi kā Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1.protokola 1.pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu. Īpašuma tiesības var ierobežot, ja ierobežojumi ir attaisnojami, tas ir, ja tie noteikti saskaņā ar likumu, tiem ir leģitīms mērķis un tie ir samērīgi.⁸

Dzīvokļa īpašuma statusu, dzīvokļa īpašnieka tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī dzīvokļu īpašnieku kopības kompetenci un lēmumu pieņemšanas kārtību nosaka Dzīvokļa īpašuma likums⁹. Minētā likuma 2.panta otrā daļa nosaka dzīvokļa īpašuma kā lietu kopības sastāvu. Proti, dzīvokļa īpašums sastāv no atsevišķā īpašuma un attiecīgas kopīpašuma domājamās daļas. Dzīvokļa īpašuma sastāvā ietilpstošais atsevišķais īpašums un kopīpašuma domājamā daļa tiesiski nav atdalāmi. Līdz ar to dzīvokļa īpašums nozīmē ne tikai to, ka personai pieder savs atsevišķais īpašums, bet arī to, ka personai pieder daļa no dzīvojamās mājas, tādējādi radot kopīpašuma tiesiskās attiecības.

Kā jau iepriekš tika minēts, no Dzīvokļa īpašuma likuma 16.panta otrās daļas 2.punkta un 5.punkta izriet, ka vienīgi dzīvokļu īpašnieku kopība ir tiesīga pieņemt lēmumu par kopīpašumā esošās daļas lietošanas kārtības, kā arī lietošanas tiesību aprobežojumu noteikšanu dzīvokļu īpašnieku starpā.

Tiesībsarga ieskatā pārbaudes lietā Nr.2021-06-27L ir svarīgi noskaidrot atkritumu stāvvada statusu Dzīvokļa īpašuma likuma kontekstā.

Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 4.pantu kopīpašumā esošajā daļā ietilpst:

- 1) atsevišķas dzīvojamās mājas un tās ārtelpu (galeriju, balkonu, lodžiju, terašu) ārējās norobežojošās konstrukcijas (tai skaitā sienas, arhitektūras elementi, jumts, koplietošanas telpu logi un durvis, arī ārdurvis), iekšējās slodzi nesošās konstrukcijas (tai skaitā nesošās sienas un kolonnas, kā arī atsevišķos īpašumus norobežojošās sienas), starpstāvu pārsegumi (tai skaitā siltuma un skaņas izolācijas slāņi), koplietošanas telpas (tai skaitā bēniņi, kāpņu telpas, pagrabtelpas), kā arī atsevišķo dzīvojamo māju apkalpojošās inženierkomunikāciju sistēmas, iekārtas un citi ar atsevišķās dzīvojamās mājas ekspluatāciju saistīti funkcionāli nedalāmi elementi, kas nepieder pie atsevišķā īpašuma (tai skaitā atsevišķā īpašuma robežās esošie sildelementi, ja to funkcionālā darbība ir atkarīga no kopīpašumā esošajām inženierkomunikācijām);
- 2) dzīvojamās mājas palīgēkas un būves, izņemot šā likuma 3.panta trešajā daļā minētās;
- 3) zemesgabals, uz kura atrodas attiecīgā dzīvojamā māja, ja tas nepieder citai personai.

Ņemot vērā to, ka atkritumu stāvvadi ierīkoti daudzdzīvokļu dzīvojamo māju koplietošanas telpās (kāpņu telpās) kā funkcionāli nedalāmi elementi, tiesībsargam nav šaubu par to, ka atkritumu stāvvadi daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās ietilpst dzīvokļu īpašniekiem piederošajās kopīpašumā esošajās daļās.

⁸ Satversmes tiesas 2002.gada 20.maija spriedums lietā Nr. 2002-01-03

⁹ Dzīvokļa īpašuma likuma 1.pants.

9. Satversmes 115.pants noteic: “*Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu*”. Ar šo normu tiesības dzīvot labvēlīgā vidē ir atzītas par cilvēka pamattiesībām, savukārt valstij ir uzlikts pienākums izveidot un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu¹⁰.

Nav šaubu, ka no Satversmes 115.panta izriet, ka pienākums aizsargāt ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu, attiecas ne tikai uz valsti šaurākā nozīmē, bet arī uz pašvaldībām.

Pienākumu rūpēties par vides saglabāšanu un uzlabošanu valsts citastarp īsteno, piemērojot Atkritumu apsaimniekošanas likumu. Minētā normatīvā akta mērķis ir noteikt atkritumu apsaimniekošanas kārtību, lai aizsargātu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, novēršot vai mazinot atkritumu rašanos, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu, reģenerāciju un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu, kā arī veicinot dabas resursu efektīvu izmantošanu, lai palielinātu Latvijas konkurētspēju un veicinātu pāreju uz aprites ekonomiku¹¹.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.pants nosaka pašvaldības kompetenci atkritumu apsaimniekošanas jomā. Kā jau tika minēts, šā panta pirmās daļas 3.punkts citstarp noteic, ka pašvaldība izdod saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā. Tāpat Atkritumu apsaimniekošanas likumā pašvaldībai ir noteikti arī citi pienākumi sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā, tostarp organizēt atkritumu dalītu vākšanu savā administratīvajā teritorijā atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam un reģionālajiem plāniem¹², veicināt iedzīvotāju aktīvu iesaisti atkritumu šķirošanā, rīkojot izglītošanas pasākumus un atkritumu šķirošanu veicinošas kampaņas, kā arī atbalstot iedzīvotāju iniciatīvas¹³. Jāatzīmē, ka minētie pašvaldībām noteiktie pienākumi ir vērsti uz Atkritumu apsaimniekošanas likuma mērķa sasniegšanu.

Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem ES un Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma prasībām, izrietošajiem no tā Ministru kabineta noteikumiem un arī atbilstošam direktīvām. Plāns pēctecīgi turpina Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2013.-2020. gadam noteiktos rīcībpolitikas virzienus, kā arī nosaka jaunus virzienus un pasākumus, kuri nepieciešami, lai sasniegtu starptautiskajos un nacionālajos politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos noteiktās saistības un mērķus. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam nav ieviešams bez visaptverošas un proaktīvi īstenotas sabiedrības informēšanas, izglītošanas un iesaistes, kas veicinātu tās paradumu maiņu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, it īpaši

¹⁰ Satversmes tiesas 2007.gada 8.februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11.punkts.

¹¹ Atkritumu apsaimniekošanas likuma 2.pants.

¹² Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8. panta pirmās daļas 6.punkts.

¹³ Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 9.punkts.

bez(maz)atkritumu dzīves veida un atkritumu šķirošanas darbību ieviešanu ikdienā gan sadzīvē, gan mācību un darba vidēs¹⁴.

Tātad, gan Atkritumu apsaimniekošanas likumā, gan Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028. gadam ir īpaši uzsvērts atkritumu dalītas vākšanas nodrošināšanas svarīgums vides, cilvēku dzīvības un veselības aizsardzībā.

10. Satversmes 1.pants nosaka: *“Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika”*. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 1.panta tvērumā ietilpst no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātie vispārējie tiesību principi, tostarp tiesiskas valsts princips.¹⁵ Satversmes 1.panta tvērumā ietilpst arī vispārējais tiesiskuma jeb tiesību virsvadības princips. Saskaņā ar šo principu visa valsts vara ir saistīta ar tiesībām, un tā var rīkoties tikai tiesību normās noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvaldē tas tiek saukts par pārvaldes tiesiskuma principu¹⁶.

Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 3.panta pirmo daļu vietējā pašvaldība ir vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības - domes - un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī šajā likumā paredzētajā kārtībā Ministru kabineta noteikto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Pašvaldības kompetencē atbilstoši likumam “Par pašvaldībām” ietilpst autonomās funkcijas, deleģētās funkcijas, pārvaldes uzdevumi, kā arī brīvprātīgās iniciatīvas. Pašvaldības autonomās funkcijas ir norādītas likuma “Par pašvaldībām” 15.pantā, un tās pildāmas kārtībā, kāda paredzēta attiecīgajos normatīvajos aktos. Autonomo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldība¹⁷. Satversmes tiesa secinājusi, ka pašvaldības autonomās funkcijas ir tās funkcijas, kuru dēļ pašvaldības vispār pastāv, proti, - lai noteiktas administratīvās teritorijas iedzīvotāji varētu paši demokrātiskā procedūrā īstenot savas vietējās intereses. Ja likumdevējs kādu funkciju noteicis par pašvaldības autonomo funkciju, tad pašvaldībai ir pienākums to pildīt un savas kompetences ietvaros nodrošināt to, lai iedzīvotāju tiesības tiktu īstenotas atbilstošākajā veidā¹⁸. Īstenojot savas autonomās funkcijas, pašvaldība bauda rīcības brīvību, ciktāl to neierobežo tiesību normas. Tātad, ja pašvaldības autonomo funkciju izpildes apjoms nav konkrēti reglamentēts tiesību normās, tā ir pašas pašvaldības organizatoriska izvēle noteikt, kādas darbības tā veiks, lai pilnvērtīgi nodrošinātu savas autonomās funkcijas izpildi¹⁹.

Atbilstoši likuma “Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 1.punktam viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu organizēšana. Šīs funkcijas izpildi reglamentē normatīvie akti par atkritumu apsaimniekošanu – Atkritumu apsaimniekošanas likums un uz tā pamata

¹⁴ Ministru kabineta 2021.gada 22.janvāra rīkojums Nr.45 “Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam”; pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-planu-20212028-gadam>

¹⁵ Satversmes tiesas 2017.gada 29.jūnija spriedums lietā Nr.2016-23-03.

¹⁶ Satversmes tiesas 2020.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr. 2020-16-01 19.1.punkts.

¹⁷ Likuma “Par pašvaldībām” 7. panta pirmā un otrā daļa.

¹⁸ Satversmes tiesas 2017.gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr. 2016 23 03 15.1.punkts.

¹⁹ Satversmes tiesas 2019.gada 5.marta sprieduma lietā Nr. 2018-08-03 12.1.punkts

izdotie Ministru kabineta noteikumi, kā arī citi normatīvi akti, piemēram, publisko iepirkumu jomā.

Valsts pārvaldes darbībai visupirms ir jāatbilst vispārējiem tiesību principiem. No tiesiskas valsts principa pašvaldībai izriet pienākums savā darbībā ievērot padotību likumam un tiesībām, bet valstij – pienākums pārraudzīt, kā pašvaldība šo padotību ievēro, un, ja nepieciešams, panākt, lai tā tiktu ievērota. Pašvaldības padotība likumam un tiesībām atbilstoši tiesiskas valsts principam ir noteikta arī likumos. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka valsts pārvalde, tātad attiecīgi arī pašvaldība, ir padota likumam un tiesībām. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 5.panta pirmo daļu pašvaldība savas kompetences ietvaros darbojas patstāvīgi. No šīs normas izriet arī tas, ka pašvaldības pienākums ir darboties likuma ietvaros jeb ka pašvaldība ir padota likumam. Arī likuma “Par pašvaldībām” 41. panta otrā daļa noteic, ka pašvaldības lēmumiem jāatbilst Satversmei, šim likumam un citiem likumiem, kā arī Ministru kabineta noteikumiem.²⁰

Pašvaldības ir padotas tiesībām kā procesuāltiesiskā, tā materiāltiesiskā ziņā. Tiesiskuma principa procesuālais aspekts paredz, ka pašvaldībai ir tiesības izdot saistošos noteikumus tikai likumā noteiktos gadījumos un likuma ietvaros, bet materiālais - ka pašvaldības izdotajiem saistošajiem noteikumiem ir jāatbilst Satversmes normām, kā arī citām augstāka juridiska spēka tiesību normām pēc būtības.²¹

Demokrātiskā tiesiskā valstī tiek ievērots princips, ka tiesību normas, kas pieņemtas pašvaldībai pārkāpjot tās kompetenci, jeb *ultra vires*, ir atzīstamas par prettiesiskām un spēkā neesošām no to izdošanas brīža.²²

No minētā izriet, ka normām, kas iekļautas Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.87, jāatbilst Satversmei, citiem likumiem, kā arī Ministru kabineta noteikumiem.

Nedz Atkritumu apsaimniekošanas likumā, nedz arī likumā “Par pašvaldībām” nav imperatīvi definēts, ar kādiem konkrēti līdzekļiem pašvaldība var panākt noteikto uzdevumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā izpildi.

Ņemot vērā minēto, pārbaudes lietā Nr.2021-06-27L ir svarīgi izvērtēt, vai Rīgas pašvaldība bija tiesīga uzdevumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā izpildes nodrošināšanai savos saistošajos noteikumos par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu iekļaut normu, kas daudzdzīvokļu dzīvojamā māju apsaimniekotājiem sadarbībā ar dzīvokļa īpašuma īpašniekiem paredz pienākumu par saviem līdzekļiem līdz 2021.gada 1.janvārim slēgt atkritumu stāvvadus.

Pārbaudot likuma “Par pašvaldībām” un Atkritumu apsaimniekošanas likuma regulējumu, tiesībsargs konstatē, ka šajos normatīvajos aktos nav paredzēts, ka pašvaldībām būtu tiesības savos saistošajos noteikumos izvirzīt kādas papildu vai stingrākas prasības attiecībā uz to, kādā veidā organizēt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu (piemēram, tādas, kas ierobežo dzīvokļu īpašnieku piederšo kopīpašumā esošo daļu lietošanas tiesības vai tādas, kas ir pretrunā augstāka juridiskā spēka tiesību normām).

²⁰ Satversmes tiesas 2018.gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-32-05 14.punkts.

²¹ Satversmes tiesas 2019.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.2018-08-03 12.2.punkts.

²² Turpat, 15.punkts.

No Dzīvokļa īpašuma likumā 16.pantā un 17.pantā ietvertā regulējuma izriet, ka lēmumu par kopīpašumā esošās daļas (šajā gadījumā – atkritumu stāvvadu) lietošanas kārtības noteikšanu un par lietošanas tiesību aprobežojumu noteikšanu ir tiesīga pieņemt vienīgi dzīvokļu īpašnieku kopība balsošanas rezultātā. Savukārt Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punktā ir noteikta obligāti izpildāma prasība līdz 2021.gada 1.janvārim slēgt atkritumu stāvvadus, kas ir pretrunā Dzīvokļa īpašuma likumā noteiktajām dzīvokļu īpašnieku kopības tiesībām izlemt ikvienu jautājumu, kas attiecas uz kopīpašumā esošo daļu. Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem liedz iespēju izmantot atkritumu stāvvadus, kas pēc būtības ir vērtējams kā aizliegums lietot dzīvokļu īpašnieku kopīpašumā esošo daļu.

Tiesībsargs nepiekrīt un uzskata par nepamatotu VARAM 2021.gada 28.janvāra vēstulē Nr.1-17/865 “Par atbildi par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā”, kas adresēta Iesniedzējam, secināto: Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts paredzot, ka, lai slēgtu atkritumu stāvvadus, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekotājam esot jāsadarbojas ar dzīvokļa īpašuma īpašniekiem, un bez dzīvokļu īpašnieku vairākuma piekrišanas stāvvadus slēgt neesot atļauts. Līdz ar to VARAM secina, ka Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts neesot pretrunā augstāka juridiskā spēka tiesību normu regulējumam, proti, Dzīvokļa īpašuma likumam.

Tiesībsarga ieskatā Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punktā nav paredzēta izvēles iespēja – slēgt vai neslēgt atkritumu stāvvadus. Turklāt arī Rīgas domes Mājokļu un vides departaments 2021.gada 8.marta vēstulē Nr.DMV-21-1088-nd “Par informācijas sniegšanu” atzīmē, ka Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.87 ir iekļauta norma par atkritumu stāvvadu *izmantošanas liegumu*.

Ņemot vērā minēto, konstatējama pretruna starp Dzīvokļa īpašuma likuma normām un Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punktu. Tas nozīmē, ka regulējums, kas ietverts Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.87, ir pretrunā augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Tādējādi Rīgas pilsētas dome, iekļaujot Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punktu, ir pārkāpusi tai normatīvajos aktos noteikto kompetenci un nav ievērojusi padotību likumam un tiesībām. Vērtējot situāciju kopsakarā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu, secināms, ka pašvaldība nav tiesīga savos saistošajos noteikumos noteikt normu, kas paredz pienākumu slēgt atkritumu stāvvadus, lai nodrošinātu savas autonomās funkcijas – sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu organizēšana – un Atkritumu apsaimniekošanas likumā ietverto uzdevumu izpildi.

Gan Atkritumu apsaimniekošanas likums, gan likums “Par pašvaldībām” atkritumu apsaimniekošanas jomā pašvaldībām piešķir lielu rīcības brīvību. Tomēr tā nav absolūta (neierobežota). Pašvaldībai piešķirtā rīcības brīvība tiesiski var tikt izmantota vienīgi tās ārējo robežu ietvaros.

Ņemot vērā minēto, konstatējams, ka, Rīgas pašvaldība, iekļaujot Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punktu, kas paredz atkritumu stāvvadu slēgšanu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās Rīgā, ir pārkāpusi tai likumā noteiktās rīcības brīvības robežas. Norma aizskar Iesniedzēja tiesības, jo ierobežo viņa rīcības brīvību savu tiesību izmantošanā.

Līdz ar to, konstatējams, ka Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkts neatbilst Satversmes 1.pantam un 105.pantam.

11. Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 Paskaidrojuma rakstā²³ cita starpā ir atzīmēts, ka saistošajos noteikumos ir izvirzītas jaunas prasības sadzīves atkritumu dalītai vākšanai un šķirošanai, nosakot, ka Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotāju rada atkritumu dalītās savākšanas, tajā skaitā bioloģiski noārdāmo atkritumu savākšanas, iespēju visā Rīgas pilsētas teritorijā atbilstoši normatīvo aktu noteikumiem un starp atkritumu apsaimniekotāju un Rīgas pilsētas pašvaldību noslēgtā līguma nosacījumiem. Atkritumu radītājiem vai valdītājiem tiek nodrošināta iespēja iesaistīties atkritumu dalītās savākšanas sistēmā un izmantot šim nolūkam paredzētos atkritumu dalītās savākšanas punktus, laukumus, citus individuālajām dzīvojamām mājām piemeklētus risinājumus (piemēram, atkritumu dalītās vākšanas konteineri vai maisi) vai bioloģiski noārdāmo atkritumu savākšanas sistēmu, kuru izveidojis atkritumu apsaimniekotājs, iesaistīties atkritumu apsaimniekotāja rīkotajās akcijās vai izmantot citus atkritumu apsaimniekotāja piedāvātos pakalpojumus.

Viens no Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punkta pamatmērķiem ir vecināt atkritumu šķirošanu. Ņemot vērā minēto, vērtējot Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 38.punktā noteikto prasību par atkritumu stāvvadu slēgšanu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās Rīgā līdz 2021.gada 1.janvārim, tiesībsargam ir būtiski noskaidrot, vai daudzdzīvokļu dzīvojamo māju iedzīvotājiem fiziski ir nodrošināta iespēja šķirot atkritumus, proti, uzstādīti atkritumu šķirošanai paredzētie konteineri. Atbildot uz attiecīgu tiesībsarga jautājumu, Rīgas domes Mājokļu un vides departaments paskaidroja²⁴, ka, ņemot vērā to, ka daudzdzīvokļu dzīvojamo māju iedzīvotājiem ir brīva iespēja izvēlēties savu namu apsaimniekotāju vai dibināt savu biedrību mājas apsaimniekošanā, departamenta rīcībā nav precīzas informācijas par visiem namu apsaimniekotājiem un biedrībām, kurām būtu iespējams pieprasīt minēto informāciju. Vienlaikus Rīgas domes Mājokļu un vides departaments informēja, ka, pamatojoties uz Rīgas pilsētas lielākā namu apsaimniekotāja sniegto informāciju, uz 2021.gada marta sākumu ~65 % daudzdzīvokļu mājām ir nodrošināta atkritumu šķirošana.

No minētā izriet, ka atkritumu stāvvadus daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās Rīgas pilsētas pašvaldība bija plānojusi noslēgt pirms tam, kad attiecīgo māju iedzīvotājiem tiktu nodrošināta iespēja šķirot atkritumus.

Vienlaikus jāatzīmē, ka tiesībsarga ieskatā sadzīves atkritumu dalīta savākšana un šķirošana ir ārkārtīgi nozīmīgs pasākumu kopums vides saglabāšanai un uzlabošanai. Līdz ar to pašvaldībai ir pienākums veikt aktīvas darbības, lai tiktu veicināta atkritumu dalīta savākšana un šķirošana, kas sekmē poligonā apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanos un atkritumos esošo materiālu atkārtotu izmantošanu.

Pamatojoties uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piekto daļu valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu. Tas ietver atklātību pret

²³ Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.87 Paskaidrojuma raksts; ir pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/311068-par-sadzives-atkritumu-apsaimniekosanu-rigas-pilseta>

²⁴ Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta 2021.gada 8.marta vēstule Nr.DMV-21-1088-nd.

privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Labas pārvaldības princips ir konstitucionāls vispārējais tiesību princips, kas paredz, ka valsts kalpo tās iedzīvotājiem. Tiesībsarga ieskatā, Rīgas pilsētas pašvaldības rīcība, vēl nenodrošinot iespēju šķirot atkritumus, nosakot pienākumu slēgt atkritumu stāvvadus, cita starpā neatbilst labas pārvaldības principam. Tomēr, ievērojot labas pārvaldības principu, pašvaldības pienākums ir raudzīties, lai iedzīvotājiem būtu pilnībā pieejama atkritumu šķirošana un dalīta savākšana un iedzīvotāji uz to tiktu mudināti un motivēti.

12. Saskaņā ar Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta skaidrojumu Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.87 tika iekļauts punkts par atkritumu stāvvadu slēgšanu cita starpā arī tā iemesla dēļ, ka Rīgas pilsētas pašvaldībā saņemtas vairākas iedzīvotāju sūdzības par stāvvadu neatbilstību higiēnas prasībām, to nekopšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, karstajā laikā radot smakas, lielu troksni izmetot atkritumus. Līdz ar to vēlos atzīmēt sekojošo.

Dzīvojamo māju pārvaldīšanas kārtību, t.sk. minimālās prasības dzīvojamās mājas uzturēšanai un saglabāšanai, nosaka Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likums. Saskaņā ar minētā likuma 5.panta pirmo daļu dzīvojamās mājas pārvaldīšanas nodrošināšana (tajā skaitā ar dzīvojamās mājas pārvaldīšanu saistītu lēmumu pieņemšana, darījumu slēgšana) ir dzīvojamās mājas īpašnieka pienākums. Jāatzīmē, ka dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbības dzīvojamās mājas īpašnieks var uzdot veikt pārvaldniekam.²⁵

Dzīvojamās mājas sanitārā apkope ir viena no dzīvojamās mājas pārvaldīšanas obligāti veicamajām darbībām.²⁶ Sanitārās apkopes prasības daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā nosaka uz Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.panta piektās daļas pamata izdotie Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumi Nr.906 "Dzīvojamās mājas sanitārās apkopes noteikumi" (turpmāk – MK noteikumi Nr.906). Saskaņā ar MK noteikumu Nr.906 7.punktu dzīvojamās mājas koplietošanas telpās, laikus novācami dažādi veselībai bīstami vides piesārņotāji, atkritumi un būvgruži, kas rada saindēšanās, ievainojumu un infekcijas slimību izplatīšanās risku vai saistīti ar smaku izplatīšanos. Laikus nodrošināmi citi nepieciešamie pasākumi, lai nepieļautu grauzēju un kukaiņu savairošanos un izplatīšanos. Savukārt, pamatojoties uz MK noteikumu Nr.906 16.punktu, ja dzīvojamās mājas pārvaldītājs konstatē, ka nepieciešams veikt dzīvojamās mājas koplietošanas telpu dezinfekciju, dezinsekciju vai deratizāciju, viņš vismaz piecas darbdienu iepriekš rakstiski informē dzīvojamās mājas īpašniekus un citas mājā dzīvojošās personas par attiecīgajām darbībām, kas tiks veiktas atklātā apdraudējuma novēršanai.

Ministru kabineta 2016.gada 19.aprīļa noteikumu Nr.238 "Ugunsdrošības noteikumi" 17.punkts daudzdzīvokļu objekta atbildīgai personai²⁷ paredz pienākumu

²⁵ Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta pirmā daļa.

²⁶ Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.panta otrās daļas 1.punkta a.apakšpunkts.

²⁷ Saskaņā ar Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 9.panta pirmo daļu par ugunsdrošību objektā ir atbildīgs ēkas, būves, to daļu vai zemesgabala īpašnieks (valdītājs) vai pārvaldnieks, ja tas paredzēts pārvaldīšanas līgumā, bet iznomātā (izīrētā) vai lietošanā nodotā ēkā, būvē, to daļās vai zemesgabalā par ugunsdrošību ir atbildīgs nomnieks (īrnieks) vai cits lietotājs, ja tas paredzēts līgumā.

nodrošināt, lai atkritumu vadu lūku vāki ir cieši aizverami, bez defektiem un pastāvīgi aizvērtā stāvoklī.

Epidemioloģiskās drošības likuma 27.panta “Dezinfekcija, dezinfekcija, deratizācija” pirmā daļa noteic, ka teritorijas un objektu uzturēšana un sakopšana, nodrošinot kaitīgo posmkāju un grauzēju iznīcināšanu un nepieļaujot to ieviešanos, ir teritorijas vai objekta īpašnieka vai viņa pilnvarotas personas (ja tāda ir) pienākums. Prasības attiecībā uz profilaktiskās dezinfekcijas, dezinfekcijas un deratizācijas pakalpojumu sniegšanu objektā vai teritorijā, kā arī prasības attiecībā uz to darbinieku kvalifikāciju, kuri sniedz minētos pakalpojumus nosaka Ministru kabineta 2010.gada 6.jūlija noteikumi Nr.618 “Dezinfekcijas, dezinfekcijas un deratizācijas noteikumi”.

No minētā izriet, ka ir pieņemti un ir spēkā vairāki normatīvie akti, kuru pienācīgas izpildes nodrošināšana var sekmēt problēmjaudājumu par atkritumu stāvvadu sliktu sanitāro stāvokli risināšanu, t.sk. atkritumu stāvvadu savlaicīgu tīrīšanu un dezinfekciju.

Vienlaikus svarīgi atzīmēt, ka Rīgas iedzīvotāju sūdzībās norādīto problēmjaudājumu par atkritumu stāvvadu sliktu sanitāro stāvokli un lielu troksni, izmetot atkritumus, risināšanā ir pieļaujama tikai tiesisko metožu lietošana, kas nepamatoti neierobežo iedzīvotāju tiesības.

Piemēram, Jūrmalas pilsētas domes 2017.gada 12.janvāra saistošo noteikumu Nr.5 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Jūrmalas pilsētā” 16.punktā atkritumu radītājam ir noteikts pienākums nodrošināt, ka nešķīrotie atkritumi pirms ievietošanas atkritumu konteineros ir ievietoti atkritumu maisos un atkritumu maisi ir aizsieti. Savukārt Ventspils pilsētas domes 2013.gada 25.janvāra saistošo noteikumu Nr.6 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ventspils pilsētas administratīvajā teritorijā” 3.3.apakšpunktā norādīts, ka nešķīrotus atkritumus pirms ievietošanas atkritumu konteineros vēlams ievietot aizsietos atkritumu maisos.

III. *Tiesībsarga rekomendācijas*

Ņemot vērā visu iepriekš minēto un pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25.panta trešo daļu, Satversmes 1.pantu un 105.pantu, kā arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pantā nostiprināto labas pārvaldības principu, aicinu Rīgas domi izslēgt no Rīgas domes 2019.gada 29.novembra saistošajiem noteikumiem Nr.87 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā” 38.punktu.

Tiesībsarga rekomendācijas īstenošanai tiek noteikti trīs mēneši.

Tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu